

Αποχαιρετισμός στον Χρήστο Αναστασιάδη

ΜΠΟΡΕΙ ΚΑΝΕΙΣ ΝΑ ΦΑΝΤΑΣΤΕΙ τη συγκίνηση του Χρήστου Αναστασιάδη όταν, την παραμονή του θανάτου του στις 12 του περασμένου Σεπτέμβρη, διάβαζε στη «Λιμπερασιόν» τις πληροφορίες για μια ενδεχόμενη αποκατάσταση του Τρότσκι στην ΕΣΣΔ. Όπως και το παράπονό του γιατί οι νεαροί σύντροφοί του δεν έμοιαζαν να αντιλαμβάνονται τη σημασία των αλλαγών στη Σοβιετική Ένωση, για την οποία άλλωστε είχε ακόμα περισσότερο πειστεί στη διάρκεια ενός πρόσφατου ταξιδιού του.

Γιατί μπορεί σήμερα, κανείς να μην αναλαμβάνει την υπεράσπιση του Ιωσήφ Στάλιν και της πολιτικής του (πλην του κ. Φραγκόπουλου), παρά το ότι σταλινικές μέθοδοι εφαρμόζονται και σήμερα ακόμα σε χώρους που ούτε καν έλκουν την καταγωγή τους από το κομμουνιστικό κίνημα, υπήρξε όμως μια εποχή που διακινδύνευε το κεφάλι του όποιος τολμούσε να αμφισβητήσει την πολιτική του αλάθητου «μεγάλου αρχηγού του παγκοσμίου προλεταριάτου». Ο Χρήστος συγκαταλεγόταν σε αυτούς που είχαν το θάρρος να αντισταθούν στο σταλινισμό τότε, και όχι εκ των υστέρων διεξάγοντας έναν αντίξοο αγώνα κι έχοντας να αντιμετωπίσουν, στις φυλακές και τους τόπους εξορίας του Μεταξά και των Γερμανών, ένα δεύτερο διαγμό, οργανωμένο από την ηγεσία του ΚΚΕ η οποία χρησιμοποίησε όλα τα μέσα που είχε στη διάθεσή της ώστε οι διαφωνούντες μ' αυτόν αριστεροί, να καταλάβουν την πιο επίλεκτη θέση

στους καταλόγους των προς εκτέλεση από τα στρατεύματα κατοχής.

Γεννημένος στα 1910 στη Σμύρνη, ο Χρήστος Αναστασιάδης συνδέεται με την οργάνωση των αρχαιομαρξιστών μέσα στη μεγάλη φοιτητική απεργία του 1929 (μια από τις μεγαλύτερες, ίσως και διεθνώς μοναδική για τα δεδομένα του μεσοπολέμου, φοιτητική κινητοποίηση). Οι αρχαιομαρξιστές αποτελούσαν ένα ιδιόμορφο πολιτικό ρεύμα που πήρε το όνομά του από το περιοδικό «Αρχαίον Μαρξισμού», περιοδικό ειδικευμένο στη δημοσίευση μεταφράσεων μαρξιστικών έργων. Αναπτυγμένοι παράλληλα με το ΚΚΕ, οι αρχαιομαρξιστές έδιναν έμφαση στη δημιουργία στελεχών μέσω της μόρφωσης. Χαρακτηρίζονταν από την υπερσυγκεντρωτική, συνωμοτική οργάνωσή τους και γνώρισαν, χάρη στο συστηματικό τρόπο δουλειάς τους, μian αρκετά μεγάλη ανάπτυξη της επιρροής τους.

Το 1929-30, το Αρχαίον συνδέεται με την Διεθνή Αριστερή Αντιπολίτευση που είχε συγκροτηθεί γύρω από το Λέοντα Τρότσκι εναντίον του σταλινισμού που ήδη επικρατούσε στην Κομμουνιστική Διεθνή. Η σύνδεσή αυτή δεν έμεινε χωρίς συνέπειες για τους αρχαιομαρξιστές, καθώς, κάτω από την επίδραση των ιδεών του Τρότσκι, αλλά και με την ανάπτυξη του μαζικού κινήματος, ένας αριθμός μελών και στελεχών της οργάνωσης αρχίζει να αμφισβητεί τα κύρια χαρακτηριστικά της φυσιογνωμίας του αρχαιομαρξισμού: την υποτίμηση της πολιτικής και συνδικαλιστικής δράσης και την

απουσία δημοκρατίας στο εσωτερικό της οργάνωσης. Η αμφισβήτηση αυτή προκαλεί μια σειρά διαφοροποιήσεις και διασπάσεις, που αποκορυφώνονται με τη διακοπή των σχέσεων της Διεθνούς Αριστερής Αντιπολίτευσης με το Αρχείο. Μεταξύ αυτών που χώρησαν τότε συγκαταλεγόταν και ο Χρήστος Αναστασιάδης.

Φεύγοντας από το Αρχείο, οι δυνάμεις αυτές συναντούν τελικά ένα άλλο ρεύμα που αναπτύχθηκε νωρίτερα στους κόλπους του ΚΚΕ. Πρόκειται για μια σειρά λαμπρών στελεχών του που, γύρω από τον Γενικό Γραμματέα του Παντελή Πουλιόπουλο, αρνούνται την έξωθεν επιβαλλόμενη στο κόμμα σταλινοποίηση, διαγράφονται και συνεχίζουν τη δράση τους με την ομάδα «Σπάρτακος», υποστηρίζοντας – ταυτόχρονα – τις βασικές αναλύσεις του Τρότσκι. Μέσα από μια σειρά συγχωνύσεων, τα δυο αυτά βασικά ρεύματα συγκροτούν την Οργάνωση Κομμουνιστικών Διεθνιστών Ελλάδας, μεταγενέστερα Ενιαία Οργάνωση Κομμουνιστών Διεθνιστών Ελλάδας και αργότερα Κομμουνιστικό Διεθνιστικό Κόμμα Ελλάδας. Η παρουσία του ρεύματος αυτού κάθε άλλο παρά αμελητέα είναι στη μεσοπολεμική Ελλάδα, καθώς διαθέτει μια οργανωτική επιρροή συγκρίσιμη με αυτή του ΚΚΕ, καθώς επίσης και μια σημαντική παρουσία στο συνδικαλιστικό κίνημα της χώρας.

Με τη δικτατορία Μεταξά, τα περισσότερα και κυριότερα στελέχη των τροτσικιστών συλλαμβάνονται και φυλακίζονται ή εξορίζονται. Ο Χρήστος Αναστασιάδης βρίσκεται στην Ακροναυπλία, στο ίδιο κάτεργο με τον Παντελή Πουλιόπουλο. Με τον τρόπο αυτό, οι τροτσικιστές αποκόβονται από την ενεργό πολιτική δραστηριότητα, συνεχίζουν όμως μέσα στις φυλακές και τους τόπους εξορίας την ιδεολογική δουλειά τους που κύρια χαρακτηρίζεται από μια μακρότατη και ενδιαφέρουσα συζήτηση για τη φύση και το χαρακτήρα της ΕΣΣΔ, αλλά και για τη θέση τους στον επερχόμενο πόλεμο.

Η συζήτηση αυτή άλλωστε αντανάκλωσε ένα ευρύτερο, διεθνές φαινόμενο. Ας θυμηθούμε προς στιγμήν τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του 30. Προτού η ΕΣΣΔ συνέλθει από την τραγωδία της κολλεκτιβοποίησης, ένα πρωτοφανές, απερίγραπτο κύμα τρόμου εξαπλώθηκε στο εσωτερικό της. Εκατομμύρια κομμουνιστές σύρθηκαν στους τόπους εξορίας και δολοφονήθηκαν. Οι κυριότεροι συνεργάτες του Λένιν, η πλειοψηφία των μελών της ΚΕ των μπολσεβίκων στη διάρκεια της Οκτωβριανής Επανάστασης και μεταξύ τους οι Μπουχάριν, Ζηνόβιεφ, Κάμενεφ καταδικάστηκαν σαν σαμποτέρ, πράκτορες των άγγλων, γάλλων, γερμανών και γιαπωνέζων και οδηγήθηκαν στο εκτελεστικό απόσπασμα. Εξαφανίστηκε στις εκκαθαρίσεις η πλειοψηφία όσων άσκησαν μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση την εξουσία στο κράτος, το κόμμα και τον στρατό. Ανάμεσα σε δυο συνέδρια εκείνης της εποχής εξοντώθηκε η πλειοψηφία των αντιπροσώπων του συνεδρίου. Η ιστορία ξαναγράφηκε, παληά μνημεία γκρεμίστηκαν και καινούρια χτίστηκαν. Παροι-

μιάδης έχει μείνει η φράση του Στάλιν για τη χήρα του Λένιν: «πέστε της να σταματήσει γιατί θα διορίσω άλλη».

Στο εξωτερικό, ο Χίτλερ διέψευδε τις προβλέψεις του μεγάλου αρχηγού, το περίφημο σταλινικό μότο. «Μετά το Χίτλερ ο Ταϊλμαν» που ουσιαστικά μεταφράστηκε στην χωρίς αντίσταση των κομμουνιστών, άνοδο του Χίτλερ στην εξουσία. Η σταλινική Ρωσία υπέγραφε συμφωνία με τη χιτλερική Γερμανία και διαμέλιζαν από κοινού την Πολωνία.

Μεσάνυχτα στον αιώνα, ονόμασαν τα τραγικά χρόνια του παράλληλου θριάμβου φασισμού και σταλινισμού. Μπορεί κανείς να φανταστεί πόση επίδραση είχαν αυτά τα φαινόμενα σε όλους όσους είχαν πιστέψει στα απελευθερωτικά ιδανικά της Οκτωβριανής Επανάστασης. Πολλοί από αυτούς, ανάμεσα στους οποίους μεγάλοι διανοούμενοι, αλλά και αρκετοί οπαδοί του Τρότσκι πίστεψαν ότι, πια, είχε εξαφανιστεί κάθε προοδευτικό χαρακτηριστικό στην ΕΣΣΔ και, προχωρώντας παραπέρα συμπέραναν ότι σε ένα ενδεχόμενο πόλεμο ανάμεσα στην ΕΣΣΔ και τις καπιταλιστικές χώρες θα έπρεπε να εφαρμόσουν την κλασική πολιτική του Λένιν στον πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο: να εργασθούν σε κάθε χώρα για την ήττα της, για την μετατροπή του ιμπεριαλιστικού πολέμου σε εμφύλιο.

Περιπλανώμενος ανά την υφήλιο, αφού καμιά χώρα δεν του παραχώρησε άσυλο, ο ιδρυτής του Κόκκινου Στρατού, ζώντας ταυτόχρονα το προσωπικό δράμα της εξόντωσης από το Στάλιν της οικογένειάς του μόνος πια επιζών, μαζί με το Στάλιν από τους πρωταγωνιστές του Οκτώβρη, στάθηκε ριζικά αντιμέτωπος σε αυτή την άποψη. Θεωρούσε τη Ρωσία εργατικό κράτος γραφειοκρατικά παραμορφωμένο και υποστήριζε ότι επιζεί μερικά η επαναστατική παράδοση του Οκτώβρη στις νέες σχέσεις ιδιοκτησίας. Γι' αυτό το λόγο χαρακτήριζε την επαναστατική ανατροπή στην ΕΣΣΔ, που θεωρούσε αναγκαία και για την οποία εργαζόταν, σαν πολιτική και όχι σαν κοινωνική επανάσταση. Από την ανάλυση αυτή, ο Τρότσκι συμπέρανε ότι στον επερχόμενο πόλεμο, που θεωρούσε αναπόφευκτο, όφειλαν οι κομμουνιστές να υπερασπίσουν την ΕΣΣΔ, θεωρώντας μάλιστα την υπεράσπιση της ΕΣΣΔ όρο για τη συμμετοχή στο κίνημα που ενέπνεε.

Μια ανάλογη συζήτηση έγινε και μάλιστα ανεξάρτητα στην Ελλάδα. Μια ομάδα τροτσικιστών, οι λεγόμενοι ντεφαιτιστές, που με ταξύ τους έπαιζε ηγετικό ρόλο ο Α. Στίνας, αρνήθηκαν επίσης κάθε προοδευτικό χαρακτηριστικό στην ΕΣΣΔ και διαφώνησαν με την άποψη της υπεράσπισης της στον πόλεμο. Η συζήτηση αυτή επεκτάθηκε αργότερα στο θέμα του ΕΑΜ, το οποίο η ομάδα των ντεφαιτιστών θεώρησε σαν ένα καθαρά εθνικιστικό ρεύμα, αρνούμενη να του αναγνωρίσει οποιαδήποτε λαϊκά, επαναστατικά, χαρακτηριστικά. Τις απόψεις αυτές πολέμησε ο Παντελής Πουλιόπουλος ο Χρήστος και οι σύντροφοί τους. Μετά την εκτέλεση του Πουλιόπουλου ο Χρήστος αγωνίστηκε για τη διάδοση των ιδεών

του κομμουνιστή ηγέτη και είναι χάρις σ' αυτόν που αυτή η συζήτηση αλλά κι άλλα ντοκουμέντα, διασώθηκε και εν μέρει εκδόθηκε.

Αγωνιστής που ταύτισε ολοκληρωτικά τη ζωή του με τις ιδέες του, ακλόνητος στις πεποιθήσεις του, ο Χρηστάκης συνέχισε τον αγώνα και μετά την κατοχή, στέλεχος πάντα του τροτσκιστικού κινήματος, κι από τους λίγους ενσάρκωτες της ιστορικής του συνέχειας, με όλα τα θετικά και τα αρνητικά της. Με πολλούς κόπους και προσωπικές θυσίες, κατόρθωσε να διατηρήσει και να εκδώσει μερικά ένα μεγάλο μέρος της γραπτής παράδοσης μιας ολόκληρης σελίδας του εργατικού κινήματος. Μιας σελίδας που πολλοί και σήμερα επιθυμούν να παραμείνει άγνωστη ή παραμορφωμένη. Στη διάρκεια της τελευταίας δικτατορίας, εξακολούθησε να εκδίδει τον παράνομο τύπο, να βοηθά τους φυλακισμένους συντρόφους, να μεταδίδει σε νεότερους τις γνώσεις του. Από όλους συμπαθής για την αναμφισβήτητη εντιμότητα και αγωνιστικότητά του, αλλά και τον πύο, ανθρώπινο χαρακτήρα του, πέθανε μαχόμενος.

Βίας

Το Μανιφέστο των «ανεπισήμων» *

Μανιφέστο για αλλαγή: το μήνυμα από τα πεσμένα οδοφράγματα

Διακήρυξη της Ομοσπονδίας των Σοσιαλιστικών Συλλόγων κατά την πρώτη συνδιάσκεψη των ανεπισήμων ομάδων στην Μόσχα.

ΕΜΕΙΣ, ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ, συγκεντρωθήκαμε στην Μόσχα τον Αύγουστο του 1987 σαν μέλη της ενημερωτικής συνάντησης για διάλογο, της επονομαζόμενης «Κοινωνικές πρωτοβουλίες μέσα στα πλαίσια της Ανασυγκρότησης», και κάνουμε την ακόλουθη διακήρυξη:

1) Οι κοινωνικές διαδικασίες που αναπτύσσονται κάτω από την αιγίδα της Ανασυγκρότησης οδήγησαν στην εμφάνιση ανεξάρτητης κοινωνικής και κοινωνικο-πολιτικής οργάνωσης.

Σύμφωνα με το Σοβιετικό Σύνταγμα όλη η εξουσία ανήκει στον λαό. Επομένως, αυτές οι οργανώσεις σαν τμήμα του λαού, έχουν το δικαίωμα να εκφράσουν και να υπερασπίσουν τα συμφέροντά τους ανεξάρτητα και χωρίς μεσολαβητές.

***ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ**

Το κείμενο αυτό δημοσιεύτηκε στον Guardian της 12/9/87 απ' όπου και έγινε η μετάφραση.

2) Οι ομάδες και οι σύλλογοι που υπέγραψαν αυτή την διακήρυξη υποστηρίζουν ένα σοσιαλιστικό μοντέλο ανάπτυξης για την χώρα μας.

Σαν θερμοί υποστηρικτές του σοσιαλισμού, υποστηρίζουμε τον στόχο για μια αταξική κοινωνία και τον τέλειο μαρασμό του κράτους, που διακηρύχθηκε τον Οκτώβρη του '17.

Αποβλέπουμε στον σχηματισμό ανεξάρτητων κοινωνικών ομάδων και συλλόγων και στην αύξηση της επιρροής τους, σαν έναν από τους τρόπους ανάπτυξης μιας αυτο-διαχειριζόμενης κοινωνίας και σαν τρόπο εξάλειψης διοικητικών και γραφειοκρατικών δομών.

3) Η πατρίδα μας περνάει μια περίοδο σοβαρής αλλαγής. Η επιτυχία του σημερινού μεταρρυθμιστικού κινήματος εξαρτάται από το επίπεδο της λαϊκής υποστήριξης και συμμετοχής το οποίο και ενθαρρύνει. Η ζωή και ο θάνατος του σοσιαλισμού στην Σοβιετική Ένωση εξαρτώνται από την επιτυχία της ανασυγκρότησης.

Αναγνωρίζουμε τον συνταγματικό ρόλο του Κομμουνιστικού Κόμματος της Σοβιετικής Ένωσης στην κοινωνία μας, αλλά το κόμμα δεν είναι ενωμένο.

Στις γραμμές του περιλαμβάνονται εκείνοι που φέρουν την ευθύνη για τις καταχρήσεις και τους κακούς υπολογισμούς του παρελθόντος και οι οποίοι απετέλεσαν τις τάξεις των γραφειοκρατών και εκείνη την μάζα των αξιωματούχων, που απέκοψαν τους εαυτούς τους από τις ελπίδες και τις ανάγκες του λαού τους.

Σκοπεύουμε να υποστηρίξουμε τις υγιείς και προοδευτικές δυνάμεις στην ηγεσία και στις γραμμές του κόμματος.

4) Στο κεντρικό και στο περιφερειακό επίπεδο, η ανασυγκρότηση συναντά σκληρή αντιπολίτευση από ανθρώπους που ανησυχούν για τα προνόμιά τους και είναι αποφασισμένοι να διατηρήσουν το μονοπώλιο της πληροφόρησης και της λήψης αποφάσεων. Αυτοί οι άνθρωποι είτε αγνοούν είτε αντιτίθενται ανοιχτά στο νέο ξεκίνημα και σε οποιαδήποτε λαϊκή πρωτοβουλία.

Ο σύνδεσμος των ανεξάρτητων ομάδων και οργανώσεων είναι αποφασισμένος να υποστηρίξει την πορεία προς την ανάπτυξη του σοσιαλισμού και της δημοκρατίας που αποφασίστηκε κατά το 27ο συνέδριο του Κόμματος.

Ο σύνδεσμός μας είναι ζωτικός γιατί ανάμεσα στις ανεπίσημες ομάδες που δημιουργήθηκαν, μερικές προβάλλουν αντιδραστικές πολιτικές θέσεις, όπως ο ρατσισμός και ο σωβινισμός, ο φασισμός και ο σταλινισμός, και χρησιμοποιούν εξτρεμιστικές μεθόδους. Με τον σύνδεσμό μας μπορούμε να αντισταθούμε στον εξτρεμισμό μέσα στο ανεξάρτητο κίνημα και να κάνουμε γνωστή στο κοινό την αληθινή φύση αυτών των ομάδων.

5) Με βάση τις ανωτέρω εκτιμήσεις και μετά την υπογραφή του συμφωνητικού της διοργάνωσής μας, σε πλήρη συμφωνία με το Σοβιετικό Σύνταγμα, το οποίο διακηρύσσει την ελευθερία του συ-

νεταιρίζεσθαι, αποφασίσαμε να σχηματίσουμε μια Ομοσπονδία Σοσιαλιστικών Συλλόγων, με κύριο σκοπό την υποστήριξη της ανασυγκρότησης.

Οι σκοποί της Ομοσπονδίας είναι οι ακόλουθοι:

Στο ιδεολογικό πεδίο: Να δημιουργήσουμε μια έννοια της δημοκρατίας για την κοινωνία μας, να επιλύσουμε την διαλεκτική αντίφαση μεταξύ διοικητικής εξουσίας και κοινωνικής αυτοδιαχείρισης, να αναλύσουμε τον ρόλο και την θέση των κοινωνικών οργανώσεων στην πολιτική ζωή της σοβιετικής κοινωνίας και ένα σύστημα αυτο-διαχείρισης.

Στο πολιτικό επίπεδο: Να δημιουργήσουμε ένα νομικό status για ανεξάρτητες οργανώσεις και κινήματα, δίνοντάς τους το δικαίωμα να κάνουν προτάσεις για νομοθεσία, ως εκ τούτου εκπληρώνοντας όλες τις αποφάσεις της ολομέλειας του Ιανουαρίου 1987 της Κεντρικής Επιτροπής του κόμματος· να εκδημοκρατίσουμε το εκλογικό σύστημα, και να δώσουμε το δικαίωμα στις κοινωνικές οργανώσεις να τοποθετήσουν απ' ευθείας αντιπροσώπους στα συμβούλια των αντιπροσώπων του λαού, σε οποιοδήποτε επίπεδο της κυβέρνησης, χωρίς κανένα περιορισμό στην ελεύθερη πρόσβαση των υποψηφίων στα μέσα επικοινωνίας.

Να μεγαλώσουμε τους δεσμούς των συνεδρίων των αντιπροσώπων του λαού, έτσι ώστε να κάνουν δημιουργική δουλειά, να μεγαλώσουμε τους προϋπολογισμούς τους πάνω σε μια σταθερά νόμιμη βάση, με απόλυτη αυτονομία στην απόφαση του πώς θα χρησιμοποιήσουν τα κεφάλαιά τους, να κάνουμε μια καθαρή διάκριση στον νόμο μεταξύ κριτικής των ελλείψεων στο υπάρχον σύστημα και στην παρα-κρατική δραστηριότητα.

Να κατανοήσουμε το Νούμερο Ένα του πρώτου προγράμματος του Ρώσικου Σοσιαλδημοκρατικού Εργατικού κόμματος,* το οποίο αναφέρεται στο δικαίωμα των πολιτών να διώκουν (νομικώς) αξιωματούχους για παράνομη δραστηριότητα, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε παράπονα που έγιναν στο διοικητικό επίπεδο.

Στον οικονομικό τομέα: Να ανα-προσανατολίσουμε τα όργανα κρατικού σχεδιασμού και διαχείρισης από κατ' εξοχήν διοικητικές μεθόδους σε αντίστοιχες οικονομικές. Να ευρύνουμε το φάσμα των σχέσεων των [Commodity money] σαν ένα βασικό μηχανισμό για τον κανονισμό της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας καθ' ον χρόνον θα διαφυλάττουμε σταθερά τις κοινωνικές κατακτήσεις των εργατών (πλήρης απασχόληση, μίνιμουμ όρια μισθών, και εξασφαλισμένες συντάξεις).

Επιπλέον να περιορίσουμε το ποσό που ξοδεύεται για τον κρατικό μηχανισμό, να κατευθύνουμε την οικονομία προς την αυτο-διαχείριση, να διασφαλίσουμε έναν αποτελεσματικό μηχανισμό ελέγχου του διοικητικού συστήματος από τα κάτω, να ενοικιάσουμε τα

* Ο πρόδρομος του Κομμουνιστικού Κόμματος της Σοβιετικής Ένωσης.

κοινωνικά μέσα παραγωγής όπως εργοστάσια και εργαστήρια σε ομαδικές αυτο-διαχειριζόμενες επιχειρήσεις, να εκδημοκρατικοποιήσουμε το σύστημα προσχεδιασμού, και να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για την ελεύθερη ανάπτυξη όλων των ειδών της σοσιαλιστικής ιδιοκτησίας.

Στον πνευματικό τομέα: Να επιτραπεί σε δημιουργικούς συνεταιρισμούς να λειτουργήσουν ελεύθερα σε μια αυτο-χρηματοδοτούμενη βάση, να καλλιεργηθεί κλίμα ανοχής για όλες τις δημιουργικές δημόσιες τάσεις και γούστα οποιασδήποτε κατεύθυνσης, με μόνη προϋπόθεση ότι δεν θα έρχονται σε αντίθεση με το σύνταγμα της Σοβιετικής Ένωσης. Να δοθεί στο κοινό πρόσβαση σε όλο το στατιστικό και αρχαιακό υλικό, σε όλες τις βιβλιοθήκες και τις μουσειακές συλλογές και να καταργήσουμε τα «ειδικά τμήματα», να καταργήσουμε οποιοδήποτε είδος προ-λογοκρισίας, να επεκτείνουμε το δίκτυο των συλλογικών εκδοτικών οίκων και να απομακρύνουμε όλα τα διοικητικά εμπόδια που εμποδίζουν τους ανεξάρτητους οργανισμούς από το να απολαμβάνουν τα συνταγματικά τους δικαιώματα και ελευθερίες, όπως ο λόγος, ο τύπος, οι πορείες και οι διαδηλώσεις.

Στον οικολογικό τομέα: Να δημιουργήσουμε αποτελεσματικούς τρόπους για κοινωνικούς οργανισμούς και κινήματα ώστε να μπορούν να αγωνιστούν για την διατήρηση του περιβάλλοντος, όπως επίσης και για τα ιστορικά και πνευματικά μνημεία.

Στο πεδίο των διεθνών σχέσεων: Να υποστηρίξουμε και να ταχθούμε αλληλέγγυοι με τα επαναστατικά απελευθερωτικά και δημοκρατικά κινήματα στον καπιταλιστικό κόσμο και στις υπό ανάπτυξη χώρες.

Μετάφραση: Σίσσυ Σιαφάκα

Μια, κατά λάθος επιστολή

Σημείωση: Η επιστολή που δημοσιεύεται παρακάτω, έφθασε στη διεύθυνση του περιοδικού με το φάκελο της ύλης με τη συνεργασία για το τεύχος αυτό, του Τ.Γ. Φαίνεται όμως πως ο συνεργάτης μας έκανε λάθος στους φακέλους. Κι ενώ δεν μπορούμε να προβλέψουμε την αντίδραση της εξαδέλφης του, όταν ανοίγοντας το δικό της φάκελο βρει μέσα ένα πολιτικό άρθρο, εμείς δημοσιεύουμε την προς εξαδέλφη επιστολή, αφού βεβαίως εξασφαλίσουμε την προς τούτο έγκριση του συντάκτη της.

Αγαπητή εξαδέλφη

Την τελευταία φορά που επικοινωνήσα μαζί σου, αν θυμάμαι καλά, ήταν την περασμένη Άνοιξη.

Νομίζω σου είχα πει (από το τηλέφωνο; Σε κάποια κάρτα;) για το ειδύλλιο του κοινού μας – και αγαπητού και θαυμαστού – φίλου, του Ριχάρδου, με κείνην τη «μαριόλα» – επίτρεψέ μου τη λέξη – Μαριάννα. Θυμάσαι, εκείνη με το σκούφο, και τη γαλλική καταγωγή που τόσο είχε εντυπωσιάσει γι' αυτό το λόγο τους κύκλους. Ως καλώς ενθυμείσαι, δεν υπήρχε αρχοντόσπιτο ή καλύβι, που να μην γίνεται λόγος γι' αυτήν.

Πολλοί ήταν εκείνοι που έλεγαν (και κάποιοι το είχαν πραγματοποιήσει κι όλας) πως ήταν έτοιμοι να θυσιαστούν κυριολεκτικά, για να την κατακτήσουν, πράγμα που άλλωστε είχε γίνει και στη Γαλλία απ' τους γάλλους για την προμάμη της.

Ο Ριχάρδος απ' όσα γνωρίζεις γι' αυτόν (και, παρακαλώ, συγχώρησε τη φλυαρία γύρω απ' το άτομό του, αλλά θέλω να σου πω και το πώς τον γνώριζα εγώ), ως έφηβος ήτο ευγενής στη συμπεριφορά, θαραλλέος στο φρόνημα, ρωμαλέος. Και με τις ιδιότητές του αυτές, συν την ευφράδεια που διέθετε και το ήθος, οι πάντες τον είχαν κατατάξει ανάμεσα σε εκείνους που οι άλλοι μπορούν να αποθηκεύσουν τις ελπίδες τους.

Τον αποκαλούσαν, δεν ξεύρω αν τον γνώριζες, Λεοντόψυχο, Λεοντόμορφο, Αετιδέα, κ.ά. Οι γονείς του, καπεταναίοι σε στεριά και θάλασσα, είχαν κι αυτοί να επιδείξουν κάποια εύσημα, όχι βέβαια της ίδιας αξίας με αυτά των προγόνων της Μαριάννας, αλλά, εν πάση περιπτώσει, περγαμηνές. Στην αποθήκη – τα είχα δει κι εγώ – σκούριαζαν κάτι γιαταγάνια, κάτι γκράδες, κάτι «έμφιλντ» ή λιανομπίστολα, ένα παλιό χωνί – υπογραφές σε σελίδες όχι και τόσο ευτελείς.

Ο ίδιος ο Ριχάρδος τα επικαλούνταν και τα έδειχνε – με σεμνότητα είναι η αλήθεια, σε όσους ήθελαν να δουν ή ν' ακούσουν γι' αυτά. Και τότε στο μάτι του λαμπίριζε κάτι σαν λαχτάρα. Μια έξαψη τον κυριέυε που την θερμοκρασία της την αντιλαμβάνονταν οι γύρω. Και μετά, κατέβαινε απ' την αποθήκη των λειψάνων στο μικρό του δωμάτιο, όπου εκεί μπορούσε να δει κανείς κάτι μπουκάλια που μύριζαν βενζίνη, ένα κουβά με κόκκινο χρώμα κι ένα πινέλο, μερικές πέτρες, κανένα σπασμένο καθρόνι και γύρω γύρω χαρτιά. Φύλλα, από εφημερίδες, μπροσούρες, σελίδες από βιβλία με κόκκινες και μαύρες υπογραμμίσεις. Και στους τοίχους παντού φωτογραφίες. Των νυν και αεί πρεσβυτέρων αλλά και νεωτέρων ηγών.

Εδώ θ' ανοίξω μια παρένθεση, για να σου πω ότι αυτό το δωμάτιο υπάρχει ακόμη. Αλλά και το χρώμα με την μογιά έχει ξεραθεί και τα μπουκάλια έχουν γεμίσει σκόνη και τα χαρτιά έχουν κιτρινίσει. Από τότε που έφυγε ο Ριχάρδος, πάνε καμιά δεκαριά χρόνια τώρα, κανείς δεν νοιάστηκε να πάει να δει τι γίνεται εκεί. Πολύ περισσότερο να τα ξεσκονίσει ή να περιποιηθεί το δωμάτιο.

Εσύ, αγαπητή εξαδέλφη, θυμάσαι ίσως καλύτερα από μένα πότε

έφυγε ο Ριχάρδος. Ενώ ποτε έφυγε οριστικά. Εγώ τότε – δεν θυμάμαι αν το είχαμε κουβεντιάσει – πίστευα ότι, ναι μεν είχε φύγει απ' το δωμάτιο αλλά, νομίζω ότι επέστρεφε που και που και έμενε και λίγο. Ναι: Τότε, καλώς θυμάμαι. Δεν μπορώ όμως να βεβαιώσω ποια ήταν η τελευταία φορά που το επισκέφθηκε. Υποθέτω όμως ότι αυτό πρέπει να έγινε τον καιρό που γνώρισε την Μαριάνα, εδώ δηλαδή και έξη χρόνια.

Άλλοι μου είπαν ότι θεάθη να μπαίνει σε κείνο το δωμάτιο και με τη Μαριάνα, κάποιες φορές πριν. Κι απ' ότι είχε ακουστεί τότε, αυτή, όταν έβγαιναν, έδειχνε μεν, συγκινημένη, αλλά και λίγο ταραγμένη. Ίσως και κάπως φοβισμένη. Κανείς πάντως δεν την είδε ποτέ με το κεφάλι ψηλά. Πάντα σκυφτή.

Αλλά νομίζω, ήρθε η στιγμή να σου αποκαλύψω την Μεγάλη Υποψία Η ΜΑΡΙΑΝΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ Η ΜΑΡΙΑΝΑ! Μάλιστα. Και μην επικαλεσθείς, αγαπητή εξαδέλφη το ευφάνταστο του χαρακτήρα μου. Ούτε το γεγονός – αν έχει φθάσει ως τ' αυτιά σου – ότι ο Ριχάρδος εξακολουθεί να την εμφανίζει ως Μαριάνα. Κι ας γνωρίζει πολύ καλά ότι δεν είναι αυτή.

Το γιατί συμπεριφέρεται έτσι, εύκολο είναι να το εξηγήσει κανείς. Δεν είναι δυνατόν να παραδεχθεί ότι τόσος μόχθος για την κατάχτησή της μπορεί να πήγε στα χαμένα. Αυτό είναι το ένα. Το άλλο – και σημαντικότερο – είναι ότι αυτά που του πρόσφερε η Μαριάνα, είναι, ίσως πολύ περισσότερα απ' αυτά που θα του πρόσφερε η αληθινή.

Και εξηγούμαι: Η πραγματική Μαριάνα, εξ ίσου καλονή (Καρυάτιδα και Αρετούσα, Άρτεμη και Μαντώ την έλεγαν, με τη γιαγιά της και τη μάνα της να την έχουν θηλυκώσει με τον αέρα της Πίνδου και την μυρσίνη της Τριπολιτσάς) το μόνο που είχε να προσφέρει στο Ριχάρδο, ήταν ένα χαμόγελο. Το ίδιο χαμόγελο είτε θα στέκονταν γαμπρός δίπλα της, είτε θα τον παρακολουθούσε ορθόσσητο, με το πουκάμισο ανοικτό μπροστά σε έξη μπουκές επαναληπτικών ντουφεκιών να εκτελείται.

Πετράδι αμύθητο, θα μου πεις το χαμόγελο εκείνο κι ελάχιστοι αυτοί που το απόλαυσαν. Όμως...

Να λοιπόν η πρώτη απόδειξη ότι η Μαριάνα ετούτη, δεν είναι η πραγματική. Δεν χαμογελά. Ή θάναι μια πέτρινη μάσκα ή όταν γελά, το γέλιο της θγαίνει τόσο πρόστυχο που σε παγώνει. Έπειτα τούτη δω είναι φορτωμένη ρούχα και στολίδια. Πλουμίδια, χάντρες, διαμάντια ψεύτικα και αληθινά, περιδέραια, αρώματα. Κι αλλάζει. Και μόνιμα παρφουμάρεται. Απ' το εντυπωσιακό στο εντυπωσιακότερο. Κι από το ελκυστικό στο προκλητικό.

Κι ο Ριχάρδος; Θα με ρωτήσεις. Εντυπωσιάστηκε απ' όλα αυτά; Δεν γνώριζε την πραγματική Μαριάνα, ώστε να μπορεί να την ξεχωρίσει;

Όχι, σου λέω. Απλά είχε ακούσει ότι η Μαριάννα ήταν ένα θάμπος. Έτσι ακριβώς του την είχαν περιγράψει. Σαν θάμπος. Ίσως να την είχε δει κι από μακριά. Δεν αποκλείεται. Μη ξεχνάς όμως ότι και η ζωντανή Μαριάννα δεν υπολείπεται σε κάλλος απ' την αληθινή.

.....
 Σου γράφω, αγαπητή εξαδέλφη, μερικές μέρες αργότερα. Και ευτυχώς που ήρθαν έτσι τα πράματα. Γιατί ο λόγος της διακοπής, έγινε αφορμή να συναντήσω το Ριχάρδο. Χάρηκε και σαν να ταράχτηκε λίγο-έτσι μου φάνηκε. Αφού ανταλλάξαμε μερικές τρέχουσες πληροφορίες ο καθένας για το άτομό του και κάποιες αδιάφορες και άχρωμες εντυπώσεις για τα τρέχοντα, του πρότεινα να κάνουμε ένα περίπατο. Δέχτηκε, όχι χωρίς κάποιο δισταγμό.

Μπήκαμε στον κήπο, λίγο πριν το μεσημέρι και με τα σύννεφα μας απειλούν έτσι καθώς μαζεύονταν γκριζα και θολά. Κάτι ψιθύρισε ο Ριχάρδος περί κινδύνου βροχής, αλλά σκέφτηκα εκείνο το καφενεδάκι στην άκρη του κήπου - ναι, υπάρχει ακόμη - και τον παρέσυρα προς τα κει. Βιαζόμουν να μάθω. Να λύσω το μυστήριο που για μένα τύλιγε τη σχέση του Ριχάρδου με τη Μαριάννα, που δεν ήταν η Μαριάννα.

Και τότε μου σφηνώθηκε στο νου μια άλλη υποψία. Μήπως κι ο Ριχάρδος δεν ήταν ο Ριχάρδος που ξέραμε; Μήπως ίσχυε το ίδιο, ότι και με τη Μαριάννα; Θα το διαπιστώνα ο κόσμος να χαλούσε.

Αγαπητή εξαδέλφη

Δεν θα σε κουράσω με λεπτομέρειες απ' τη συζήτηση που επακολούθησε. Μόνο θα σου πω πως έξω είχε αρχίσει κι όλας να βρέχει. Μια βροχή που όσο περνούσε η ώρα εξελίσσεται σε μπόρα. Μέσα ο Ριχάρδος μιλούσε. Μιλούσε ακατάπαυστα. Στην αρχή με κάποια αυταρέσκεια στο λόγο, διανθισμένη με ψήγματα ειρωνίας στην εκφορά. Ήταν οι πρώτες, αναγνωριστικές θα τις έλεγα, προσπάθειες να με πείσει ότι η Μαριάννα που μ' αυτήν πια ζούσε, δεν είχε καμιά διαφορά απ' την άλλη - παρά μόνο στο χαμόγελο. Όσο όμως εγώ δεν απαντούσα, δεν σχολίαζα, δεν παρενέβαινα στα όσα έλεγε, τόσο οι λέξεις άρχισαν να πέφτουν όλο και πιο γωνιώδεις, πιο τραχιές. Και το ύφος να χάνει την ειρωνία του και την ελαστικότητά του. Ο τόνος της φωνής του σιγά σιγά ανέβαινε.

Τα επιχειρήματά του ήταν ατράνταχτα απλοϊκά. Με διαβεβαίωνε βήχοντας κι αγκομαχώντας, πως τη Μαριάννα που ήξερα εγώ, κάποιιοι την είχαν θιάσει (πράγμα που εγώ, σε βεβαιώνω, άκουγα για πρώτη φορά) και από τότε είχε εξαφανιστεί. Και ότι αυτός δεν μπορούσε να ψάχνει να βρει μια θιασμένη και ταυτόχρονα εξαφανισμένη ελπίδα. Το μόνο που ήξερε, όπως είπε, ήταν ότι είχε κλειδωθεί μέσα σ' ένα δωμάτιο, τρέξε βρες σε ποιο.

Ουρλιάζοντας σχεδόν μου είπε ότι η Μαριάννα που ζούσε μαζί της, το είχε διαπιστώσει και με πίεζε να το πιστέψω κι εγώ, του

συμπεριφέρονταν άσφουγα. Τον άφηνε να κάνει ότι θέλει. Ή μάλλον, διόρθωσε, να λέει ό,τι θέλει. Το μόνο που του ζητούσε ήταν να θγαίνουν πότε πότε μαζί και να τον γνωρίζει (ή να τον επιδεικνύει, δεν άκουσα καλά τη λέξη) στους κύκλους της. Του τόνιζε συνέχεια ότι διέθετε πλούσια χαρίσματα κι ότι αυτού του είδους οι ιδιαιτερότητες έλειπαν απ' τους ανθρώπους του περιβάλλοντός της. Και, αν κατάλαβα καλά, θέλησε να μου πει ότι στόχος του δεν ήταν βέβαια να βρει έναν άνθρωπο που θα του παρείχε τη δυνατότητα να λέει ότι θέλει, αντιπαρέχοντάς του όλα τα υλικά αγαθά αλλά να προσπαθήσει να τον αλλάξει, αν τον αλλοιώσει και να «τον φέρει στα νερά του», όπως είπε.

Ε, εδώ πια δεν άντεξα. Ήταν στο μόνο σημείο που μίλησα. Όχι εκνευρισμένα, απλά τον ρώτησα αν ήξερε να μου αναφέρει έστω και έναν άνθρωπο απ' όλους όσους είχαν περάσει απ' το φλούδι τούτης της γης, που αγοραζόμενος, να κατάφερε ν' αλλάζει τον αγοραστή του. Να τον έπεισε δηλαδή ότι οι άνθρωποι μήτε αγοράζονται μήτε πουλιώνται. Έναντι παντός τιμήματος.

Τη συνέχεια δεν χρειάζεται να σου την πω. Με έβρισε χυδαία, αποκαλώντας με «ρομαντικό», «ουτοπιστή», «αιθεροθάμονα», «παλιομοδίτη» κ.ά.τ.

Όταν χωρίσαμε – με άφησε να αποτελειώνω το τσάι μου, ενώ εκείνού είχε μείνει ανέγγιχτο – ο Ριχάρδος ήταν εξουθενωμένος. Το ίδιο κι εγώ.

Αγαπητή εξαδέλφη, αυτά είχα να σου πω και σε ασπάζομαι με σεβασμό

Τόλης

Α, ναι! Ξέχασα και κάτι ακόμη. Όπως μου είπε ο Ριχάρδος, το σπίτι με την αποθήκη και το δωμάτιο με τις μνήμες, το αγόρασε κι αυτό η Μαριάνα. Μην πιστέψεις όμως αν ακούσεις κάτι τέτοιο – ότι δηλαδή βρήκαν μέσα μια κοπέλα με παγωμένο χαμόγελο να κρατά ένα ματωμένο επίδεσμο στο χέρι. Σε παρακαλώ μην το πιστέψεις....

Ο ίδιος

Τόλης Γιαννάκης

Ο καθείς και τα όπλα του. Η περίπτωση του περιοδικού ANTI

ΤΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥΣ τιμούσαν και τιμούν το περιοδικό ANTI.

Γιατί σαν αριστερό έντυπο εμμένει στην υπεράσπιση των ατομικών δικαιωμάτων και δημοκρατικών ελευθεριών.

Γιατί σαν αριστερό έντυπο έχει ιδιαίτερη ευαισθησία στα εθνικά ζητήματα και ιδιαίτερα στο πρόβλημα της κατοχής της μισής Κύπρου από τουρκικά στρατεύματα.

Γιατί σαν αριστερό έντυπο έχει ανοιχτή την πόρτα του στην πολυφωνία, τον πλουραλισμό και την ετερογένεια.

Γιατί σαν αριστερό έντυπο προσπαθεί να διαφυλάξει τον αδέσμευτο χαρακτήρα του.

Και κατανοούν καλά, γιατί αυτό, ένα από τα ελάχιστα – άλλωστε – αριστερά έντυπα, πάσχισαν και πασχίζουν να το αποδυναμώσουν, να το λασπώσουν, να το χρησιμοποιήσουν, να το πυρπολήσουν.

Σ' αυτή την άνιση πάλη ο καθείς και τα όπλα του. Ο Γολιάθ το κράνος, την ασπίδα και το σπαθί του και ο Δαβίδ την σφεντόνα του.

Τα Τετράδια